

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Henrici Canisi[i] Noviomagi, Belgæ, Jn Academia
Ingolstadiensi SS. Canonum Profess. Ordinarii & Primarii,
Opera Quæ De Ivre Canonico Reliqvit**

Canisius, Heinrich

Coloniae Agrippinae, 1662

In Cap. ultimum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62169](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62169)

plendum esse, & postea solutum repeti, ut de usuris solutis dicitur in *c. Debitores 6, sup. eod.* Ita tamen, quod ratione juramenti jurans protestetur se solvere; alioquin si sponte solverit, censetur per hanc solutionem spontaneam purgasse omnem metum, *l. 1, C. eod. tit. Quod metus causa. Secus*

puto, ubi quis dolo adversarii ex falsa causa indutus juramentum præstitit; nam hoc casu magis pacto juramentum non valere, quod consensus defuerit in jurare, *per text. in l. In causa cognitione 17, circa princ. D. De minoribus.*

In Cap. Clericus penult.

SUMMARI A.

1. Testimonium testis sub juramento alteri prius præstito non subsistit.
2. Juramentum non extenditur ad ea, super quibus non fuit juratum.

HAc Decretali Clericus, qui in statuta Ecclesie juravit, & postea per idem juramentum promissit, se aliud subsequens statutum servaturum, non tenetur vi eiusdem jura-

menti ad hoc statutum. † Unde eleganter fit, non valere testimonium testis, qui deponit sub juramento, quod domino suo vel alteri antea præstitit, eo quod hoc testimonium iniuratum fit, subsequenter non subsistat, *per h. text. juncto cap. Nuper 21, sup. De testib. & l. Jurisjurandi 8, C. eod. tit.* † Quomodo enim illud sub juramento antea præstito contineri dicemus, de quo minime tempore præstiti juramenti fuit cogitatum? *cap. Veniens & ibi latius dixi sup. eod.*

In Cap. ultimum.

SUMMARI A.

1. Juramentum voluntarium qui deserat, & quid operetur
2. Juramentum necessarium deseratur in supplementum probationis.
3. Iudiciale quis deserat, & an delatum recusari possit.
4. Actore nihil omnino probante an reus cogi possit ad jurandum.

HOc Cap. agitur de juramento decisorio, hoc est, quod ad decidendam litem pertinet; quod tunc fit, ubi à parte parti, vel à iudice juramentum deferatur. A parte parti deferatur juramentum vel extra iudicium, vel in iudicio. Extra iudicium, cum ex conventionione pars parti offert juramentum in causa inter se controversa, quod & idcirco Voluntarium dicitur, *l. 2, & passim D. De iurejur. & in §. item si quis Instituit. De actionib.* quibus locis dicitur, hoc juramentum habere vim transactionis, solutionis; adeoque maiorem, quam res iudicata habet, paritque exceptionem reo, si is juraverit, *§. aquè si debitor Instituit De except.* si actor, actionem in factum, *l. Actor 8, C. De reb. cred.* aut actionem ex ipso contractu juravit actor, *l. Si duo 13, §. si quis iuraverit D. De iurejur.* de quo tamen hoc Cap. non agi-

tur, sed tantummodò de juramento Iudicali, quod scilicet deferatur in iudicio, vel ab uno litigantium alteri, vel ab ipso iudice, in defectum probationis.

Et hoc à iudice delatum dicitur Necessarium, quia id necessariò defertur iudex, quando de iustitia causæ addubitat, propterea quod videat actorem pro se habere unum testem, vel aliam præsumptionem, ita ut hæreat iudex, actor ne reus meliorem causam foveat: tunc enim quia iniquum esset, reum plane absolvere, vel condemnare, inductum est à iure hoc juramentum, ut id iudex alteri litigantium, actori videlicet vel reo, pro personarum & causæ circumstantiis deferat, *l. In bona fidei 3, C. De reb. cred. & text. hic in fin.* atque idcirco vulgò hoc juramentum Supplementarium appellatur.

Alterum verò, quod in iudicio à parte deferatur parti, Iudiciale dicitur, non quod necessarium non sit iudiciale, quia & id in iudicio deferatur, sed denominatione specificâ: uti fit & in adoptione, quæ ut distinguatur ab arrogatione, quæ illi, qui sui juris sunt, adoptantur, nomen adoptionis remanet in adoptatis, qui alieni iuris sunt, *tit. Instit. De adopt. in princ.* Hoc igitur juramentum iudiciale deferatur in iudicio à parte parti, sed approbante iudice, *l. pen. §. sed juramento C. De*

De reb. cred. Eiusque naturæ est, ut delatum licite recusari possit, vel etiam alteri referri, ut ipse potius iuret, *text. hic in pr. & in d. §. sed iuramento, ideoque nullam necessitatem iniicit illi, cui delatum est. Si tamen ipse referat, alterum adstringit ad iurandum, alioqui pro convicto habetur, d. §. sed iuramento.* Neque enim huic displicere debet conditio iurandi, quam ipse antea alteri derulit, *l. iurandum & ad pecunias 34, §. ait Prator D. hoc tit.*

Cui certe adversari videtur textus in *l. Manifesta 8, D. eod.* Manifestæ (inquit) turpitudinis & confessionis est, nolle nec iurare, nec iurandum referre. Similis textus est in *l. Delata 9, C. De reb. cred.* Sed huic rectè Resp. Panorm. *hic*, ex sententia Hostiensis, quòd scilicet dicta iura contraria obtineant, ubi non tantum iudice approbante, sed etiam iubente iuramentum delatum est parti. At ubi non mandante iudice delatum est, sed solummodò eo permittente & approbante, iuramentum licite recusatur, nec referri necesse est. Neque enim pars iurandi necessitatem adversario imponere potest, sed tantummodò ipse iudex, propter iurisdictionem suam. Eo tamen observato, ut, si pars, cui in iudicio iuramentum defertur à parte, vel à iudice, iustam causam habeat recusandi, cogi non possit ad iuramentum præstandum, *d. l. pen. §. sin autem vers. ipso autem C. De reb. cred. & d. §. ait Prator.* Quid enim si iudex litiganti imponat, ut de facto alterius iuret, veluti hæredi de facto defuncti? Iusta recusandi iuramenti causa est, utpote cum facti alieni probabilis ignorantia sit, *l. Marcellus 12, §. jurare D. De act. rerum. amot. juncta l. Qui in alterius D. De R. I. & l. D. De iuris & facti igner.* Simile est, ubi testibus vel instrumentis causa legitime probata est, nam & hoc casu iusta recusandi iuramenti causa erit, c.

2, sup. De probat. Vid. latius Bart. in d. l. Manifesta & Menoch. de Arbitr. iud. quasi. lib. 2, casu 189, cum casu seqq.

Illud quæsitum est, An reus rectè adigi possit, ad iuramentum præstandum, si nihil omnino probaverit actor? Hanc quæstionem subtilissime tractat Jalen in *Repet. l. Admonendi nu. 71, cum duob. seqq. D. De iurejur.* in utramque partem multa argumenta congerens, ut lectorem dubium relinquat. Verior tamen est sententia Panormit. *hic n. 6.* quòd scilicet reus tunc onerari non possit iuramento. Item expressa iuris sententia est, *hoc c. tradita, quòd actore non probante, reus absolvi debeat, quam & tradit text. in l. 4, C. De edendo.* Sed tum demùm ad hoc iuramentum pervenitur, ubi præsumptio aliqua est pro actore, & sic in dubio utriusque partis, ut antè dictum est. Ex cipe casum, quando quis propriam scripturam negat, in *Nov. 73, De instrument. cautela §. si tamen quiquam 4,* qui specialis casus est à lege introductus, quemadmodum in *l. fin. C. De fideicom.* ubi hæres fideicommissio gravatus præstare cogitur iuramentum, etiam si fideicommissarius nihil probaverit. Tertius casus est in *c. unico Si de invectis intro dom. & vasa l. 1. Feud. tit. 2. 6.* quorum rationes hic non repetio.

Cæterum cum hodie in foro receptum sit, quòd in libello conventionali positiones fiant ab actore, continentibus articulatum facti narrationem, ad quas actor petie sibi responderi à reo sigillatim sub iuramento, ut est *text. in c. 2, De confessis in 6. & in c. Sape §. & quia positiones De verb. signif. in Clem.* non est, quòd his longius immoremur: sed solet responderi à reo, si de alieno facto interrogetur. Positio est facti alieni vel positio est iuris, proinde dico me respondere non cogi.

IN TIT. XXV. DE EXCEPTIONIBUS.

In Cap. Cùm venerabilis 6.

SUMMARIA.

1. Facti species.
2. Exceptio rei non inducit confessionem de intentione adversarii.
3. Sic nec replicatio ex parte actoris inducit confessionem.
4. Quid si quis non simpliciter excipiat, sed præterea fateatur debuit?

5. Quid si fateatur se hominem occidisse, sed defendendi sui causam?
6. Crimine falsi tenetur utens falso instrumento.
7. Sententia ex falso instrumento lata an retractari possit.
8. Delictum persona non redundat in damnatum Ecclesie.
9. Ob feloniam Pralati feudum non auferitur Ecclesia.
10. Pralatorum negligentia obest præscriptioni Ecclesie.